

Utjecaj endemskog ratovanja na zdravlje kasnosrednjovjekovnih i ranonovovjekovnih populacija Hrvatske

Utjecaj endemskog ratovanja na zdravlje kasnosrednjovjekovnih i ranonovovjekovnih populacija Hrvatske

Voditelj projekta: prof. dr. sc. Mario Šlaus

Ustanova: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

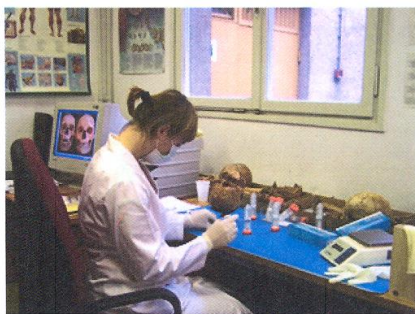
Natječaj: Istraživački projekti

Kombiniranjem različitih znanstvenih polja iz prirodnih i humanističkih znanosti i znanstvenih centara iz Hrvatske i inozemstva projekt namjerava pokazati na koji način nisko intenzitetno, endemsko ratovanje utječe na biološko zdravlje ljudi koji u njemu sudjeluju.

Prof. dr. sc. Mario Šlaus upravitelj je Antropološkog centra HAZU. Trajno je izabran znanstveni savjetnik i redoviti profesor na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru. Vodio je ili sudjelovao kao znanstveni istraživač u realizaciji 10 znanstveno-istraživačkih projekata. Uveo je bioarheološka i forenzičko antropološka istraživanja u Hrvatsku znanost te značajno doprinio razvoju tih disciplina na međunarodnoj razini. Osnovao je bioarheološki laboratorij i Osteološku zbirku HAZU, sudjelovao je u pronalaženju i identifikaciji žrtava Domovinskog rata. Dobitnik je državne nagrade za znanost za 2010.g.

Istraživanje provodi grupa vrhunskih znanstvenika različitih profila s pet znanstvenih ustanova od kojih su četiri u RH (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinička bolnica Dubrava i Institut za antropologiju) a jedna u Ujedinjenome Kraljevstvu (Sveučilište u Cambridgeu).

Slika 1. Rad u laboratoriju

Ratovanje je fenomen koji je fundamentalno utjecao na čovječanstvo tijekom povijesti i fenomen koji bitno utječe na moderan svijet. Recentna povijest pokazuje promjenu u prirodi rata koja se očituje u prelasku s vanjskih na unutrašnje ratove koje karakterizira nisko intenzitetno, endemsko ratovanje. Ta je vrsta ratovanja prisutna u Hrvatskoj tijekom razdoblja od 1400 do 1700 godine kada na istočne granice Hrvatske dolazi ekspanzionistički Otomanski imperij te arheološke populacije iz tog razdoblja predstavljaju jedinstveni znanstveni resurs za ovu vrstu istraživanja.

Pitanje na koje će projekt odgovoriti jest kako endemsko ratovanje utječe na zdravlje populacija koje u njemu sudjeluju. Paleodemografske, paleopatološke, paleostomatološke analize te analize stabilnih izotopa pokazat će kako su se naši preci

nosili s tim izazovom a podatci i zaključci prikupljeni ovim projektom koristit će međunarodnim organizacijama koje saniraju posljedice endemskog ratovanja u suvremenom svijetu.

Veća učestalost trauma kod žena nego kod muškaraca

Prema podacima do kojih se došlo u prvoj godini istraživanja i u ranijim istraživanjima može se zaključiti da endemsko ratovanje značajno povećava učestalost trauma u analiziranim populacijama. To se povećanje odnosi i na učestalost antemortalnih trauma (trauma koje je osoba koja ih je zadobila preživjela), kao i na učestalost perimortalnih trauma (trauma koje su odgovorne za smrt neke osobe). Ono što je iznenađujuće jest da se učestalost trauma više povećava kod žena nego kod muškaraca.

Na uzorku od 706 analiziranih kostura (295 iz razdoblja prije endemskog ratovanja i 411 iz tog razdoblja) pokazalo se da se učestalost trauma kod muškarca povećava tijekom endemskog ratovanja s 18,5% na 25,9%, dok učestalost trauma kod žena raste s 7,4% na 21,1%, dakle gotovo tri puta više. Moguće je da su žene namjerno birane za mete napada (možda zbog šok efekta koje to ima u slučajevima kada je svrha napada bila etničko čišćenje nekog područja). Moguće je međutim i da se radi o kombinaciji vanjskih (vojni upadi ili gerilsko ratovanje) i unutrašnjih (povećana učestalost obiteljskog nasilja) čimbenika. Istraživači će u daljnjem tijeku istraživanja pokušati objasniti te rezultate i ustanoviti u kojoj mjeri se podudaraju s rezultatima analiza trauma u modernim populacijama koje su izložene endemskom ratovanju.

Slika 2. Laboratorij

Promjene u ishrani i kvaliteti života

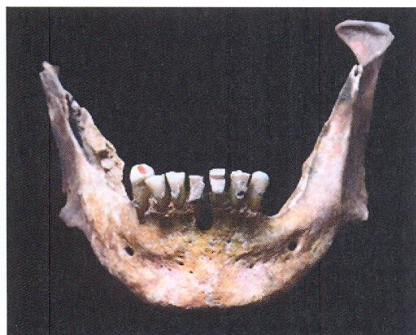

Slika 3. Jaka istrošenost griznih ploština na zubima

Zanimljivo je istaknuti da su istraživači uočili da tijekom razdoblja između 1400 i 1700 godine dolazi do značajne promjene u ishrani. Ta se promjena reflektira u različitim učestalostima dentalnih oboljenja u razdobljima prije i za vrijeme endemskog ratovanja. Na temelju trenutno dostupnih podataka čini se kako ljudi u razdoblju endemskog ratovanja prelaze na eksploataciju usjeva koji zahtijevaju manje investicija i vremena za obradu (moguće zbog opasnosti od čestih neprijateljskih upada) te je u tom kontekstu moguća promjena s kultivacije pšenice u razdoblju prije endemskog ratovanja na kultivaciju prosa koji je puno otpornija biljka i zahtjeva znatno manje obrade u razdoblju endemskog ratovanja.

Na prvi pogled postoji puno sličnosti između ljudi koji žive danas i onih koji su na ovim prostorima živjeli tijekom razdoblja od 1400. do 1700 godine – jezik je općenito gledajući doživio manje promjene,

ekološki uvjeti i klima nisu se bitno promijenili. Ipak, nema nikakve sumnje da postoji ogromna razlika u kvaliteti života. Razlike su prisutne gotovo u svim parametrima koji se mogu pratiti. Naši su preci u prosjeku živjeli 30-40 godina kraće od nas, s najvećom smrtnošću između 30. i 39. godine života, a postotak populacije koji je umirao prije navršene 15. godine dosegao je za današnje pojmove gotovo neshvatljivih 33%.

Slika 4. Zaživotni gubitak posteriornih zubi i jaka alveolarna resorpcija

Ogromne razlike prisutne su i u učestalostima trauma, u dostupnosti i načinu raspodjele hrane, u količini fizičkoga rada potrebnog za preživljavanje i u bolestima od kojih se oboljevalo nekad i danas.

Glavni uzročnik ovih razlika nije bio (endemski) rat koji je onda bjesnio u Hrvatskoj, nego je razvoj znanosti odgovoran za to da se danas na ovim prostorima u prosjeku živi oko osamdeset godina, odgovoran je i za pad mortaliteta djece s oko 30% udjela u populaciji na manje od 0,1%, odgovoran je za to da su danas puno veći izgledi preživljavanja traume i to s manjim posljedicama nego prije i odgovoran je za značajan pad morbiditeta nekih bolesti. Bolesti od kojih su naši preci oboljevali i umirali kao što su guba, sifilis, tifus, tuberkuloza, male boginje i brojne druge danas su bolesti prošlosti.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

ima čast pozvati Vas na javno predstavljanje projekta Hrvatske zaklade za znanost

***Utjecaj endemskog ratovanja na zdravlje kasnosrednjovjekovnih
i ranonovovjekovnih populacija u Hrvatskoj***

glavnog istraživača Prof. dr. Maria Šlausa

Predstavljanje će se održati u knjižnici Instituta za antropologiju, Gajeva 32, u petak 8. svibnja 2015. godine u 13.30 sati

ARHEOLOŠKI MUZEJ U ZAGREBU

[hrvatski](#) [english](#)
 traži SL

PRETHODNA ZBIRKA
pretpovijesna zbirka

SLJEDEĆA ZBIRKA

Kulna posuda u obliku stiliziranog prikaza golubice

Vučedol, 3 tis. pr. Kr

- visina 19,5 cm

- NASLOVNICA
- O MUZEJU
- ODJELI
- MARKETING
- IZDAVAŠTVO
- POKLONI
- KONTAKT
- JAVNA NABAVA
- PRAVO NA PRISTUP
INFORMACIJAMA
- KNJIGA GOSTIJU
- KLUB PRIJATELJA
- ZNANSTVENI PROJEKTI
- MOBILNE APLIKACIJE
- MUZEJ - VODIČI
- f FACEBOOK
- yt YOUTUBE
- t TWITTER
- # DoveTales

najave

Otvorenje izložbe:

Utorak, 02. lipnja 2015. u 19 sati

National Geographic: Hrvatska u žutom okviru

Kako su fotografi snimali Hrvatsku za National Geographic?

ČETVRTAK, 04. LIPNJA 2015.

Obavijest - radno vrijeme

Blagdan Tijelovo

Muzej je zatvoren

PETAK, 05. LIPNJA 2015.

Predstavljanje projekta Hrvatske zaklade za znanost

HAZU

Prof.dr. Mario Štaus

Utjecaj endemskog ratovanja na zdravije kasnosrednjovjekovnih i ranonovovjekovnih populacija u Hrvatskoj

Petak, 5. lipnja 2015., u 11 sati

MODA U RIMSKOM GRADU

PROLJEĆE U ANDAUTONIJI

Svake nedjelje od 31. svibnja do 21. lipnja 2015., od 12 do 18 sati

Vozni red autobusa Zrinjevac - Ščitarjevo:

Svake nedjelje od 31. svibnja do 21. lipnja 2015. god., između 12 i 18 sati, autobus vozi besplatno između razglednog grada Andautonija i muzeja Arheološkog muzeja u Zagrebu. Vozni red: zrinjevac i ščitarjevo

01:30	Zrinjevac	-	Ščitarjevo
14:30	Ščitarjevo	-	Zrinjevac
15:30	Zrinjevac	-	Ščitarjevo
18:30	Ščitarjevo	-	Zrinjevac

PETAK, 12. LIPNJA 2015.

RENDEZ - VOUS

Festival Francuske u Hrvatskoj, svibanj – rujan 2015.

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP

PRAPOVIJEST UMA

Petak, 12. lipnja 2015.

Arheološki muzej u Zagrebu

rendez-vous.hr

SUBOTA, 13. LIPNJA 2015.

Obavijest

Muzej će, iz tehničkih razloga, u subotu, 13. lipnja 2015. biti otvoren od 14 do 20 sati.

PRODAJA ULAZNICA:

radno vrijeme

utorkom, srijedom, petkom i subotom od 10 do 18 sati

četvrtkom 10 do 20 sati

nedjeljom od 10 do 13 sati

Muzej je zatvoren ponedjeljkom, blagdanima i državnim praznicima.

Muzej je zatvoren 4. i 22. lipnja 2015.

Muzej će biti otvoren na dan 25. lipnja 2015., od 10 do 20 sati

Cijena ulaznica:

- odrasli 20 kn
- djeca, daci, studenti, umirovljenici 10 kn
- obiteljske 30 kuna
- umirovljenici - besplatan ulaz utorkom
- Stručna vodstva
- 50 kn na hrvatskom jeziku
- 100 kn na stranom jeziku

Plaćanje: gotovina i kreditne kartice

BESPLATNO STRUČNO VODSTVO SUBOTOM U 15 SATI

BESPLATAN ULAZ U MUZEJ SVAKE 1. NEDJELJE U MJESECU

tel: CENTRALA 01 48 73 000
mob: 099 26 35 442

najava grupnih posjeta Muzeju (7 - 10 dana ranije):

tel: 01 48 00 003 ili 098 9813 108
ili putem e-maila: abertol@amz.hr;

Web prodaja publikacija:
sskrinjaric@amz.hr;

RADNO VRIJEME ARHEOLOŠKOG PARKA ANDAUTONIJA U ŠČITARJEVU OD 1. SVIBNJA DO 31. LISTOPADA

SUBOTA I NEDJELJA OD 12 DO 18 SATI

OD PONEĐJELJKA DO PETKA ZA NAJAVLJENE GRUPE PREMA DOGOVORU

www.andautonia.com

Stalni postav

Povremene izložbe

<http://www.amz.hr/>

2.6.2015.

Antropološki centar Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

ima čast pozvati Vas na javno predstavljanje projekta Hrvatske zaklade za znanost

***Utjecaj endemskog ratovanja na zdravlje kasnosrednjovjekovnih
i ranonovovjekovnih populacija u Hrvatskoj***

glavnog istraživača Prof. dr. Maria Šlause

Predstavljanje će se održati u Velikoj dvorani palače Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zrinski trg 11, u utorak 25. studenog 2014. godine u 11.00 sati u okviru manifestacije "Otvoreni dani Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti"

